

דמעות בהירות

מאת יונתן גפן

"...ועדיין הגשם נופל,
כעולם הגברים אפל,
שחור כלבי שדאב
ועיוור כאלף תשע מאות וארבעים
הצפרניים שננעצות בצלב".
(מתוך "והגשם נופל" מאת
אדית סיטוויל, בתרגום חפשי)
יוכבד בת מרים בת שבעים. משור-
ררת נפלאה ואשה טובה שעשתה את
מרבית הדרך מאלף תשע מאות ואחת
לאלף תשע מאות שבעים ואחת ללא
שירים, בבגד שחור העוסף לב בהיר
ואוהב.

לראשונה גיליתי את ספר שיריה
בספרית-סבא. היום עומדת הספרייה
ריקה והספרים מחולקים שוה בשוה
בין הנכדים. אני זוכר כיצד נטלתי
את הספר בידי ונמלאתי פליאה ו-

יוכבד בת מרים

אהבה למראה המילים הרכות והגבי-
שיות, לשון שאין אחה יודע לדבר
בה, לשון שנספגת ללבך ומעשירה
אותו במראות, ניבים ודימויים.

למקרא השירים הייתי משוכנע ש-
בת מרים היא מין מלכה שכזאת,
ששוכנת הרחק ביערות, נושאת עי-
ניה לשמיים וממציאה מילים יפות.
"בת מרים היא אשה יקרה", אמרה
פעם סבתא שלי וזה רק חיוק את
הנחתי שהיא רחוקה, בודדה ומלכה.
מה רבה, לפיכך, היתה פליאתי כש-
גיליתי אותה שוב — כשהייתי איש
הפעם — כשכנתי ברחוב דיזנגוף,
תליאביב. כשראיתי אותה שם אמר-
תי לעצמי: "אם בת מרים יכולה
לגור בתליאביב, אז גם אני יכול".

התארחתי, מדי פעם, בביתה הקטן
של המשוררת. לא מצאתי שם איוו-
שת יער והמיית יונים. אבל היתה
שם, בחדר האורחים המסודר בטוב
טעם עדין, שלווה של יערות ורוח
של ים. דיבורה, המרעיד קמעא, בי-
גוף שלישי, נתן בי הרגשה טובה
וחגיגית.

לפעמים נדמה לי ששירים ודמעות
הם מותרות של גשים. אם גבר יבכה
וישורר — אפשר להתיחס אליו בחשד
מסוים, ללעוג, לבקר עד חורמה או
לטפוח בחוקה על השכם הגברית.
אבל אישה? השירים והדמעות הם
רעיונות שלה, ואנחנו מקשיבים ומא-
מינים תמיד. בראש הרשימה תיר-
גמתי כמה שורות מפרי עטה האנגלי
של אדית סיטוויל, שיר דמעות על
אשה קטנה בגשם ובמלחמה, באלף
תשע מאות ארבעים. ציטטתי זאת מי-
שום שנדמה לי שבשורותיה של
סיטוויל קיימת שירה נשית רפה ו-
שבירית. שירה שהיא אות לחוסר
אונים אם גבר כותב אותה, ואות של
יופי ועדנה אם כותבת אותו אשה
הדואגת לעולם שלם, רך ואמהי, וש-
הגברים לא יצרוהו מעולם, מתביישים
ואף אינם יודעים לטפל בו.

שירה כזאת היא שירתה של בת
מרים. תיקוה אמהית ארוכה ואוהבת
שנרקמת במלים הנשורות, בעודן
חמות, בנייר ובלב. מלים כמו:

לפאת היערים עולים הצלילים,

עולים ושוקעים,

מתרחבים ונמוגים

בגלילי עשן בשמי הערבה,

בעיני — בדמעות בהירות.

יוכבד בת מרים בת שבעים. היא
אינה מתגוררת ביערות אלא בדיזנ-
גוף, בבגדים שחורים, ודמעותיה בהי-
רות. רציתי לאחל לה הרבה שנים
טובות וכה לחי ביום הולדתה השב-
עים.

פרס לאה גולדברג

"ועד הנאמנים ל"פרס לאה גולד-
ברג" כוודיע שטקס מתן הפרס בש-
נתו הראשונה — תשל"א/1971 ית-
קיים ביום ג', 8 ביוני בשעה 8 ב-
ערב במוסד ואן-ליר, רחוב ז'בוטינסקי
ק"ל 43 ירושלים.

מוקירי המשוררת ז"ל מוזמנים.